

04-Umuhimu wa Elimu ya Tajwiyd

Umuhimu wa elimu ya Tajwiyd unathibiti kwa vile ni elimu iliyofungamana na Qur-aan tukufu ambayo ni maneno ya Allaah (سبحانه وتعالى), hivyo yanahitaji kusomwa kama Anavyotaka na kuridhia Allaah (سبحانه وتعالى), ndio ikawa ni jambo muhimu kwa Waislamu kujifunza kanuni na taratibu za kuisoma Qur-aan .

Maana ya Tajwiyd :

Neno 'Tajwiyd' linatoka na neno جَوَّدَ (*jawwada*) kilugha ina maana 'ufundi', yaani kufanya kitu kwa uhodari au ustadi.

Maana yake Kishariy'ah:

Kuitamka kila herufi kama inavyotakiwa kutamkwa, kwa kuipa haki yake na swiffah zake huku ukifuata hukmu zote za Tajwiyd.

Lengo la '**Al-Hidaayah Katika Ahkaam Za Tajwiyd**' ni kumtayarisha na kumsaidia msomaji kuweza kuzitamka herufi za Qur-aan kwa kufuata kanuni na taratibu zake zenye kubainisha na kutegemea utokaji wa herufi katika *makhaarij* (matokeo yake yanapotakiwa itoke), pamoja na kuchunga mahusiano ya kila herufi na herufi iliyoko kabla au baada yake.

Wakati mwengine herufi mbili huwa zinatoka katika *makhraj* moja, hivyo kuzichanganya katika kuzitamka ni uwezekano mwepezi. Msomaji asipotambua *swiffah* za kila herufi atakuwa hatarini kuibadilisha maana ya neno la Qur-aan.

Ni vyema ieleweke kuwa lengo kuu la elimu ya Tajwiyd si kujifunza kanuni na taratibu zake na kuzihifadhi, bali ni kuzitumia kanuni hizo na taratibu zote ipasavyo wakati wa kuisoma Qur-aan yenyewe. Hii ina maana kuwa elimu ya Tajwiyd haikamiliki wala haimaliziki, wala haipatikanwi kwa kusoma hukmu zake vitabuni tu, bali kwa kufanya mazoezi na kwa kusikilizwa na *qaariu* (msomaji hodari) mwenye kuchunga hukmu wakati anaposoma Qur-aan. Yote hayo ni kwa lengo la kutaka kuisoma Qur-aan

kama ilivyoteremshwa. Alisema hivyo Mtume (صلى الله عليه وسلم) katika Hadiyth ya Ibn Mas-'uwd (رضي الله عنه):

((مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَقْرَأَ الْقُرْآنَ غَضًّا كَمَا أَنْزَلَ فَلْيَقْرَأْهُ عَلَى قِرَاءَةِ ابْنِ أُمِّ عَبْدِ))

((Mwenye kupenda kuisoma Qur-aan kama vile ilivyoteremshwa basi na asome kwa Qiraa-ah [kisomo] cha ibn Ummi 'Abd))¹

Dalili Kutoka katika Qur-aan na Sunnah:

﴿ وَرَتَّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا ﴾

((na soma Qur-aan kwa *tartiylaa* (kisomo cha utaratibu upasao))²

﴿ الَّذِينَ آتَيْنَهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ ﴾

((Wale Tuliowapa Kitabu wanakisoma kwa haki ya kukisoma kwake [ipasavyo]))³

﴿ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا ﴾

((Tumeisoma kwa *tartiylaa* [kisomo cha utaratibu upasao]))⁴

Dalili Kutoka Katika Sunnah:

عَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ((رَتِّلُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ))

Kutoka kwa Al-Baraa bin 'Aazib amesema: Mtume (صلى الله عليه وسلم) amesema: ((Pambeni kisomo cha Qur-aan kwa sauti zenu))⁵

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((مَا أَدِنَ اللَّهُ لشيءٍ مَا أَدِنَ لِنَبِيِّ يَتَعَنَّى بِالْقُرْآنِ))

¹Ibn Maajah, Ahmad

²Al-Muzzammil (73: 4)

³Al-Baqarah (2: 121)

⁴Al-Furqaan (25: 32)

⁵Asw-habus-Sunan isipokuwa At-Tirmidhiy

Kutoka kwa Abu Hurayrah (رضي الله عنه) amemsikia Mtume (صلى الله عليه وسلم) akisema: ((Allaah Hajaadhinisha kitu chochote katika Alivyomuidhinishia Mtume zaidi ya sauti nzuri anaitumia kwa kuisoma Qur-aan [yajharu bih- kwa kutowa sauti]))⁶

عن موسى ابن يزيد الكندي، قال: كَانَ ابْنُ مَسْعُودٍ يُقْرَأُ الْقُرْآنَ رَجُلًا فَقَرَأَ الرَّجُلُ: ﴿إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ﴾ مُرْسَلَةً، فَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ: "مَا هَكَذَا أَقْرَأْنِيهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: أَقْرَأْنِيهَا: ﴿إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ﴾ فَمَدَّهَا

Kutoka ka Muwsaa ibn Yaziyd Al-Kindiy amesema: “Mtu mmoja alimsomea Ibn Mas-’uwd Qur-aan akasoma ((Innamas-swadaqaatu lil-fuqarai wal-masaakiyn“ Hakika Swadaqah (Zakaah) ni kwa ajili ya mafakiri na masikini))⁷ bila ya kuivuta kwa madd (neno ‘lilfuqaraai’), akasema Ibn Mas-’uud: “Sivyo hivi alivyonisomea Mtume (صلى الله عليه وسلم) bali amenisomea ((Innamas-swadaqaatu lil-fuqaraaaaai wal-masaakiyn)) akaivuta”⁸

‘Aliy bin Abi Twaalib (رضي الله عنه) amesema kuhusu Tajwiyd :

التَّرْتِيلُ هُوَ تَجْوِيدُ الْحُرُوفِ وَمَعْرِفَةُ الْوُقُوفِ

“Ni kuisoma Qur-aan kwa ujuzi wa kutamka herufi ipasavyo na kuwa na ujuzi wa hukmu za kusimama”

Hukmu ya Kutoisoma Qur-aan kwa Tajwiyd:

Kusoma Qur-aan bila ya Tajwiyd ni *lahn* (makosa) kama waonavyo Maulamaa wengi; na *lahn* ni tatizo linalotokezea kwa matamshi. Ni kutamka matamshi kusikokuwa sahihi; na katika fani hii ya Tajwiyd ni kushindwa kutekeleza kanuni na taratibu za Tajwiyd wakati wa kuisoma Qur-aan; nayo

⁶Al-Bukhaariy na Muslim

⁷At-Tawbah (9: 60)

⁸At-Twabaraaniy katika *al-Mu'jamul'Kabiyr* na Shaykh Al-Albaaniy ameipa daraja ya Hasan katika Swahiyh yake.

ni aina mbili:⁹. Pia kupindukia mipaka katika Tajwiyd kama wanavyosoma wasomaji utadhani wanaimba kunahesabiwa ni katika *lahn*.

Ndio maana Ma'ulamaa wakaona kwamba kujifunza elimu ya Tajwiyd ni *fardh kifaaya*¹⁰ (wajib wa kutosheleza) ili ifunzwe katika jamii za Kiislamu. Muhammad bin Al-Jazariy aliyekuwa 'Aalim wa fani hii katika karne ya 9 amesema katika beti moja ya shairi lake:

الْأَخْذُ بِالتَّجْوِيدِ حَتْمٌ لَازِمٌ مَنْ لَمْ يُصَحِّحِ الْقُرْآنَ آتَمٌ

**"Na kujifunza Tajwiyd ni azimio la lazima
Asiyesahihisha Qur-aan (*qiraa-ah* chake) ni mwenye madhambi (au
mkosaji)"¹¹**

Imefafanuliwa beti hiyo katika '*Sharh Al-Muqaddimah Al-Jazariyyah*¹² kwamba: "Asiyeisahihisha anapokosea (au hata inapokosewa na mtu mwengine) wakati ana uwezo wa kufanya hivyo basi huwa ni mwenye dhambi (au kosa).".

Baadhi ya *Maqurraa* wamenukuu kwamba huwa ni *fardh 'ayn* (ni wajib wa kila Muislamu) kuisoma Qur-aan bila ya makosa. Wengine wamesema kuisoma kwa Tajwiyd¹³. Lakini baadhi ya Ma'ulamaa wameona kwamba si waajib kwa kila mtu kuisoma Qur-aan kwa Tajwiyd bali inatosheleza kuisoma bila ya kuikosea, ila wameona kwamba ni *mustahhab* (inapendekezwa) kuisoma kwa vizuri na kwa sauti nzuri, na lililo sahihi zaidi ni kama walivyonukuu Ma'ulamaa. Na kwa hivyo hakuna shaka kwamba kuisoma Qu-raan bila ya makosa ni waajib kwani linalotakiwa ni kutokupotosha maana ya kauli za Allaah (سبحانه وتعالى).

⁹Rejea Mlango wa: "Makosa Ya Dhahiri Na Makosa Ya Kujificha"

¹⁰ Imewajibika katika jamii za Kiislamu kuweko wenye kujifunza na kuifahamu.

¹¹ Katika *nuskah* nyenginezo imetajwa مَنْ لَمْ يُجَوِّدْ (Asiyesoma kwa Tajwiyd) na anaisoma hivyo Dr. Ayman Rushd As-Suwayd, lakini ilio sahihi zaidi kama walivyonukuu Maulaama ni وَمَنْ لَمْ يُصَحِّحْ

¹² Dr. Ayman Rushd As-Suwayd

¹³ Al-Muneer Mlango wa '*Hukmut-Tajwiyd*' na '*Adillatu Wujuwub At-Tajwiyd*'